

VOORLEZING

AAN HET

FRIESCH GENOOTSCHAP

VAN

GESCHIED-, OUDHEID- EN TAALKUNDE,

DOOR

Mr. D. FOCKEMA,

DEN 11. JULIJ 1851.

MIJNE HEEREN!

In Januarij 1793 in de rolle der advocaten voor den Hove van Friesland ingeschreven, was ik als zoodanig tot in 1802 werkzaam, wanneer ik als raad ordinaris in den Hove van dat departement aangesteld, tot deszelfs vernietiging onder de Fransche heerschappij, den 28. Februarij 1811, die taak waarnam, en den ambteloozen staat verkoos. Gedurende dien tijd had de boven het bordes van de toenmalige Kanselarij ooplopende gevel aan de spits, met de daarop staande negen zinnebeelden, meermalen de aandacht tot zich getrokken. Toen ik in het boek *De tegenwoordige staat der Vereenigde Nederlanden* (deel IV, stuk 1, blz. 89) las, dat die negen beelden zouden verbeelden de klimmende jeugd en dalenden ouderdom, verwonderde ik mij over die buitensporige opgave.

De heer Eekhoff heeft, in zijne *Geschiedkundige beschrijving van Leeuwarden*, aangegeven, op de spits het beeld van keizer Karel, houdende den rijksappel, en van de overige zinnebeelden alleen den overvloed, de hoop en de liefde. Ik zal trachten de beschrijving *volledig* te maken.

Op de spits vertoont zich keizer Karel, als het zinnebeeld van de *staatsmagt*; aan de regterhand nederdalende, vertoont zich de *gerechtigheid*, met de schalen het *jus suum cuique* toedeelende; doch laten wij van beneden beginnen. De eerste vrouw stelt de *zedewet* voor, met het *geloof* aan God, in deszelfs voor de menschen onbegrijpelijke eigenschappen, met grenzenlooze magt en liefde voor de schepselen. De volgende vrouw, met een *anker*, moet voorstellen de *hoop*, of liever het *vertrouwen* op God, leidende tot deugd, volmaking en waar geluk, met een sprekend geweten, waarschuwende tegen onzedelijkheid en de kwade gevolgen. De derde vrouw, aan de regterhand, verbeeldt de *liefde*, welke de mensch aan zijne natuurgenoeten verschuldigd is, en de zorg voor de algemeene belangen aanbeveelt. Ik zoude van die drie zinnebeelden wel iets meer kunnen zeggen; maar vooroordeelen, vermetele geleerdheid, spitsvindigheid, mysticisme en heerschezucht, hebben in zaken van *godsdiens*t zoo veel invloed uitgeoefend, dat ik er alleen zal bijvoegen, naar den wijzen koning Salomon: Deugd verheft de volken, maar de ondeugd schandvlekt dezelve; en ik zal nu tot de overige zinnebeelden terug keeren.

De *staatsmagt*, hebbende de *gerechtigheid*, met het zwaard, aan hare regterhand, moet den staat beschermen en beveiligen, regtvaardigheid doen uitoefenen, orde, vrijheid en welvaart handhaven.

Het eerste zinnebeeld aan de linkerzijde, met de spiegels, verbeeldt de *wijsheid* en *voorzigtigheid*, welke de daden van de oppermagt moeten besturen. Het volgende

zinnebeeld is eene vrouw, rustende aan de kolom der *standvastigheid*, met goede beginselen, volgens de lessen der ondervinding te wijzigen. (Ik verbeeld mij, dat ik de kolom duidelijker heb gezien, en heb de verwers, onlangs aan het gebouw werkende, verzocht, om het bijwerk van het beeld aan te teekenen, hetwelk mij niet duidelijk was.)

Wanneer de oppermagt deze zinnebeelden volgt en doet volgen, dan zal de maatschappij dankbaar zijn: de derde vrouw heeft de kan, om aan de oppermagt den *eerewijn* te schenken: want de maatschappij leeft in vrede, rust en genoegzaamheid, hetwelk de volgende vrouw, met den *hoorn des overvloeds*, aanduidt.

Onder de regering van Philips II. van Spanje werden die zinnebeelden opgerigt!

Hij zoude de eerewijn niet genieten. Hij maakte zich berucht door onderdrukking en wreedheid, en ondermijnde de welvaart van den staat. Het volk van Nederland besloot, hem af te zweren, en de vrijheid te verzekeren. Er ontstond eene welvarende republiek; de tweede nazaat van dien vorst erkende den staat vrij en onafhankelijk. De oppermagt van den staat is ingesteld voor de volksmaatschappijen: deze worden niet gevormd voor despoten van *onderscheidene soorten*, die naar willekeur regeren.

